

EKONOMİK ÖZGÜRLÜKLER PERFORMANSLARININ CRITIC TABANLI SAW ve WPM YÖNTEMLERİ İLE ANALİZİ: G7 GRUBU ÜLKELERİ ÖRNEĞİ

ANALYSIS OF ECONOMIC FREEDOM PERFORMANCES USING CRITIC BASED SAW and WPM METHODS: G7 GROUP COUNTRIES EXAMPLE

Dr. Furkan Fahri ALTINTAŞ

Mersin/Türkiye

ORCID No: 0000-0002-0161-5862

Reference Altıntaş, F.F. (2020). "Ekonomik Özgürlükler Performanslarının Critic Tabanlı SAW Ve WPM Yöntemleri ile Analizi: G7 Grubu Ülkeleri Örneği", Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:5, Issue:16; pp:372-386

ÖZET

Litaratürde ve birçok araştırmada belirtildiği gibi ekonomik özgürlükler, bir ülkenin doğrudan ekonomisinin büyümesine ve kalkınmasına olumlu etkileri bulunmaktadır. Bu kapsamda ülkelerin ekonomik özgürlük performanslarının bileşen bazında önemliliklerinin farkında olması ve söz konusu ülkelerin ekonomik performanslarını iyileştirmeleri, ülkelerin kendi ekonomik yapılarının geleceğini etkileyebilmektedir. Bu kapsamda araştırmada, 2020 yılı için CRITIC yöntemi ile G7 grubu ülkelerin ekonomik performans bileşenlerinin önemlilik dereceleri ve söz konusu ülkelerin ekonomik performanslarının değerleri SAW ve WPM yöntemler ile tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına istinaden G7 grubu ülkelere göre ekonomik özgürlükler bileşenlerinin önem derecesi fazla olan ilk üç bileşenin parasal özgürlük, ticaret özgürlüğü ve yatırım özgürlüğü, önem derecesi ise en az olan ilk üç bileşenin ise işgücü özgürlüğü, yargı etkisi ve devlet bütünlüğü olduğu tespit edilmiştir. G7 grubu ülkelerin ekonomik performans sıralaması ise SAW ve WPM yöntemlerine göre sırasıyla Birleşik Krallık, Kanada, ABD, Japonya, Almanya ve Fransa olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Özgürlükler, Ekonomik Özgürlükler Endeksi, Ekonomik Özgürlükler Performansı.

ABSTRACT

As stated in the literature and many studies, economic freedoms have positive effects on the growth and development of a country's economy directly. In this context, countries awareness of the importance of their economic freedom performances on component basis and the improvement of the economic performances of the countries in question can affect the future of their own economic structures. In this context, the significance levels of the economic performance components of the G7 group countries for 2020 were determined using the CRITIC method, and the economic performance values of these countries were determined by SAW and WPM methods. Based on the findings of the research, the first three components of which economic freedoms are more important compared to G7 group countries are monetary freedom, trade freedom and investment freedom, while the first three components with the lowest importance are labor freedom, judicial effectiveness and government integrity.

Key words: Economic Freedoms, Economic Freedoms Index, Economic Freedoms Performance.

1. GİRİŞ

Ekonomik özgürlükler ülkelerin ekonomik büyümelerine, kalkınmalarına ve gelişmelerine doğrudan olarak olumlu etkisi bulunmaktadır. Çünkü ekonomik özgürlükler sayesinde ülkeler ekonomik anlamda girişimlerini, faaliyetlerini, planlarını, stratejilerini, yöntemlerini ve yönetimlerini daha etkin, etkili ve verimli olarak yapabilmektedirler. Bunun yanında ülkeler, ekonomik özgürlükler sayesinde dolaylı olarak inovasyon ve girişimcilik kapasitelerini, yaşam standartlarını, yaşam kalitelerini, refah düzeylerini ve insani gelişmişlik düzeylerini artırmaktadırlar. Ayrıca ülkelerin ekonomik özgürlükleri sağlaması ile ülkeler bilim, teknoloji, sağlık, spor, sanat ve diğer beşeri ve teknik anlamda gelişim gösterebilmektedirler.

Ülkelerin kendilerinin ve birbirlerinin ekonomik özgürlükler performanslarını bilmeleri ülkeler için büyük önem arz etmektedir. İlk olarak ülkeler kendi ekonomik özgürlüklerini bilmesiyle ülkelerin kendilerinde kendi ekonomik özgürlük konusunda farkındalık oluşturabilecektir. Bu kapsamda ülkeler, ilk olarak ekonomilerini ve sonrasında ekonomik iyileşmenin etkilediği diğer boyutların değişimini ve gelişimini oluşturması için gerekli çalışmalarını, faaliyetlerini, planlamalarını sağlıklı olarak sağlayabileceklerdir.

Ülkeler birbirlerinin ekonomik özgürlükler performanslarını bilerek küresel anlamda yatırımların ve ticari faaliyetlerin artması ile yatırımların ve ticari faaliyetlerin rasyonel olarak gerçekleşmesine neden olabilmektedirler. Dolayısıyla bu durum, ülkeler açısından maliyetlerinin düşmesine, kar marjlarının, istihdamlarının, inovasyon ve girişimcilik faaliyetlerinin artması ile uzmanlaşmanın sağlanmasına neden olabilecektir. Bütün bunlar değerlendirildiğinde, ülkelerin kendilerinin ve birbirlerinin ekonomik özgürlük performansları konusunda farkındalık sağlanması açısından ülkelerin ekonomik özgürlük performanslarını ölçen metriklere, endekslere veya ölçütlere küresel ekonomi paradigması çerçevesinde her zaman ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkelerin ekonomik özgürlükler performanslarını ölçen endekslerden olan Ekonomik Özgürlükler Endeksi Heritage Vakfı tarafından hazırlanan raporla her yıl açıklanmaktadır. Söz konusu endeks hesabında yer alan dört faktör ve dört faktöre ait 12 bileşen ile ülkelerin ekonomik özgürlükler performansları hesaplanabilmektedir. Bu çalışmada da dünya ekonomisinin yarısından fazlasına sahip ve hakim olan G7 gurubu ülkelerin ekonomik özgürlükler bileşenlerinin önemlilik derecelerini CRITIC yöntemi, söz konusu ülkelerin ekonomik özgürlükler performans değerlerini ise SAW ve WPM yöntemleri ile tespit edilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Genel olarak ekonomik özgürlük, hükümet kontrolünün ve kaynakların yönlendirilmesinin yokluğunu ifade eder (Heckelman, 2002). Ekonomik özgürlük, bireylerin ekonomik faaliyetlerini hiçbir etki ve kısıtlama altında kalmadan gerçekleştirmeleri ve bireylerin mülkiyet haklarının korunarak mülkiyetleri üzerinde sahip oldukları hakların ve özgürlüklerin sağlanması olarak açıklanmaktadır (Beşkaya ve Menan, 2009: 48). Bireylerin söz konusu bu hakların ve özgürlüklerin sağlanmasında devlet tarafından güvence altına alınması ekonomik özgürlüklerin etkin olarak sağlanması açısından büyük önem arz etmektedir (Miller ve Kim, 2013). Dolayısıyla ekonomik özgürlüklerin oluşması açısından bireylerin üretim, tüketim ve yatırım yapmaları ülke tarafından korunmalıdır. Ayrıca devletin bireylere ait mallar ile hizmetlerin oluşturulmasında ve tüketilmesinde baskı ve sınırlama getirmemesi önemlidir (Beach ve Miles, 2005).

Literatürde ekonomik özgürlükler kavramı farklı düşünceler ile açıklanmaktadır. Söz konusu bu düşüncelerin ortak özellikleri; bireyler arasında gerçekleşen malların ve hizmetlerin değişiminde devletin denetiminin olmaması, söz konusu malların ve hizmetlerin değişiminin baskı altında kalınmadan gönüllülük ile oluşturulması, mülkiyet haklarının oluşturulmasında devlet güvencesinin sağlanması, bireysel tercihlerin ön plana çıkması, pazarlara veya piyasalara giriş serbestliği ile rekabet özgürlüğünün sağlanması olarak sayılabilir (Gwartney ve Lawson, 2005). Dolayısıyla ekonomik özgürlükler, Adam Smith'den itibaren liberal ekonominin paradigmasında yer alan özel mülkiyet hakkını, seçim ve ticaret yapma serbestliği ile az seviyedeki regülasyon gibi serbest piyasa ekonomisini açıklamaktadır (Kaya ve Çalışkan, 2016: 84). Çünkü Adam Smith kaynakların üretimini, tercihini, mülkiyet haklarının sağlanmasını ve rekabet ve ticari girişimleri ekonomik büyümeyi sağlayan faktörler olarak değerlendirilmiştir. Buna bağlı olarak ekonomik özgürlükler kavramı, bireysel seçimlerdeki özgürlükler, özel mülkiyetin korunması ve tamamen isteğe bağlı değişimleri içermektedir (Çetenak ve Işık, 2016: 2).

Ekonomik özgürlük, sağlıklı rekabet gücü için elverişli bir ortam yaratarak ve insan yaratıcılığını teşvik ederek, kıt kaynakların optimal kullanımı için nihai teşvik olarak kabul edilir. Serbest bir özel piyasada, bireyler neyi tüketeceklerini, üreteceklerini ve vereceklerini seçme özgürlüğüne sahiptir.

Dolayısıyla ekonomik özgürlük, özgür ekonomik ajanların kendi çıkarlarının peşine düşmesine ve başkalarıyla gönüllü olarak işbirliği yapmasına yol açar (Corbi, 2007).

Ekonomik özgürlükler kavramının önemi küreselleşme sürecinin başlaması ile daha da çok artmıştır. Bu kapsamda ekonomik özgürlükler, bir ülkede iktisadi yapının liberal kurallara göre uygunluğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla ekonomik özgürlükler sadece iktisadi yapıyı değil, ekonomik büyümenin ve demokrasinin sağlanmasında etkileyici bir yapısı bulunmaktadır (Baltacı vd, 2017: 299). Aynı zamanda ekonomik özgürlüğün fonksiyonel yapısı gereği girişimciliğin ve inovasyonun oluşmasına da katkı sağlayabileceği değerlendirilebilir.

Bir ülkedeki veya bölgedeki ekonomik özgürlük seviyesi ile ekonomik performans hakkında yapılan araştırmalara göre, ekonomik özgürlük seviyesi ile ekonomik performans arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkinin temelini girişimciler oluşturmaktadır. Daha fazla ekonomik özgürlük, daha fazla girişimcilik faaliyeti gerektirmekte olup, bu durum daha fazla ekonomik büyümeyi sağlamaktadır. Bunun sonucunda da daha fazla ekonomik özgürlük, daha müreffeh bir topluma yol açmaktadır (Bédard, 2016: 19).

Ekonomik özgürlükler kavramı hukuksal açıdan değerlendirildiğinde, söz konusu ekonomik özgürlüklerin hak olma niteliği daha ağır basmaktadır. Bu haklar ekonomik özgürlükler ile ilişkili olan sosyal ve siyasal haklar olarak birinci nesil, sosyal ve ekonomik haklar olarak ikincil nesil haklar olarak belirtilebilir (Akıncı, Yüce ve Yılmaz, 2015: 81). Çünkü özgürlük kavramı geniş bir perspektif ile iktisadi, politik ve sivil özgürlükleri kapsamaktadır. Söz konusu bu özgürlükler birbirlerini tamamladıkları için özgürlüklerden herhangi birinin gerçekleşmemesi genel özgürlüğü olumsuz şekilde etkileyebilmektedir. Dolayısıyla özgürlükler kavramı bütünsel anlamda değerlendirilmelidir (Bayramoğlu ve Çelebi Boz, 2017: 913-914).

Ekonomik özgürlükler kavramı koruyucu ve müdahaleci olmak üzere iki hukuk düşüncesi çerçevesinde değerlendirilebilir. Koruyucu haklar düşüncesi, birey mülkiyetinin diğer bireylerden korunması olarak belirtilmektedir. Dolayısıyla bu hak, ekonomik özgürlükler içindeki negatif hakları açıklamaktadır. Müdahaleci haklar ise bireylerin gelir sağlamasındaki önleyici faaliyetler olarak belirtilmektedir. Bu çerçevede bu hak, bireylerin malları ve servetleri üzerinde kısıtlayıcı bir oluşum içinde olduğu için söz konusu bu hak ekonomik özgürlüğün temel mantığı ile uyumsuzdur (Taşar, 2007: 145-146).

Ekonomik özgürlükler kapsamında ticari faaliyetlerde yatırım yapılması için amaçlanan ülkede kolaylık sağlanması, malların ve hizmetlerin üretilmesi ve üretilen malların ve hizmetlerin pazarlara veya piyasalara ulaştırılması büyük önem kazanmaktadır. Bunların sağlanması için ülkelerin altyapılarının, nitelikli personelin ve güvenliğin sağlanması gerekmektedir. Dolayısıyla yatırım yapılacak hedef ülkelerin ticari yapılarının dünya ekonomilerinin kurallarına uyum sağlaması gerekmektedir. Çünkü tam bağımsız ve özgür işlevsellikle oluşan ekonomiler, pazarlar veya piyasalar yatırım yapılmasına olanak sağlayabilmektedirler (Holmes ve Spalding, 2011 akt. Türen, Gökmen ve Dilek, 2011: 299-300).

Ekonomik özgürlüklerin ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin artmasında önemli bir payı bulunmaktadır (Çetin, 2013: 38). Dolayısıyla ekonomik özgürlüklerin ülkelerin serbest piyasa ekonomisi içinde ülkelerin iktisadi açıdan kalkınmalarında doğrudan etkisi olmasından dolayı ülkelerin ekonomik özgürlükler performanslarının ölçülmesi büyük önem kazanmıştır. Böylelikle ülkeler, ekonomik özgürlüklerini geliştirerek ticaret hacimlerinin ve yatırımların artmalarını sağlayabilmektedirler. Bu kapsamda ülkeler, birbirlerinin diğer ülkelerin ekonomik performanslarını takip etmektedirler. Çünkü ülkeler ve diğer organizasyonlar yatırımlarını mevcut diğer ülkelerin ekonomik özgürlükler yapısına bağlı olarak oluşturabilirler. Bu durum yatırım yapılan ülke için ekonominin canlanmasına ve istihdamın artmasına neden olmaktadır. Yatırımları sağlayan ülkeler açısından ise yatırım yapılan ülkelerdeki uygun ekonomik özgürlüklerin sağlanması ile maliyetlerini düşürebilirler ve küresel anlamda rekabet üstünlüğünü, rekabet katlanma seviyesini ve rekabetin küresel anlamda sürdürülebilirliğini sağlayabilirler. Dolayısıyla bu

durum, malların ve hizmetlerin çoğalmasına, kaliteleşmesine ve erişilebilirliğinin artmasına, küresel anlamda inovasyonun, girişimciliğin, lojistiğin mal ve hizmet üretimindeki teknolojinin gelişmesine ve mallar ve hizmetler konusunda uzmanlaşmanın sağlanmasına neden olabilmesinden dolayı ülkelerin ekonomik özgürlüklerinin ölçülmesini sağlayan ölçütlere, metriklere ve endekslere gereksinim duyulmuştur.

Ülkelerin ekonomik özgürlüklerinin ölçülmesinde kapsamlı olarak 3 önemli endeks bulunmaktadır. Bunlar; Dünya Ekonomik Özgürlük Endeksi, Freedom House Endeksi ve Ekonomik Özgürlükler Endeksi olarak belirtilmektedir (Keşeljevic, 2007).

Dünya Ekonomik Özgürlüğü Endeksi, Fraser Enstitüsü tarafından hazırlanmakta olup, ülkelere ilişkin ekonomik özgürlükler verileri IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ekonomik Formu tarafından sağlanmaktadır. Söz konusu endekste ülkelerin ekonomik özgürlükleri 5 farklı kategoride değerlendirilmekte olup, kategoriler toplamda 24 adet bileşenden oluşmaktadır. Her bir bileşen “0” ile “10” değer aralığında derecelendirilmiştir. Ekonomik Özgürlük Endeksi faktörleri; kamu sektörünün hacmi, hukuki yapı ve mülkiyet haklarının korunması, para politikası ve fiyat istikrarı, uluslararası ticaret serbestisi, düzenlemeler şeklinde açıklanmaktadır (Altman, 2008: 2; Kayalidere ve Özcan, 2014: 226, Fraser Institute, 2017).

Freedom House Endeksi, 1973 yılında Freedom House isimli kuruluş tarafından oluşturulmuş olup, söz konusu endeks ülkelerin siyasal haklar ve sivil özgürlükler yapılarını ölçmektedir. Ülkelerin siyasal haklar derecelendirilmesi olarak 0’den başlayarak 40’a kadar, yine ülkelerin sivil özgürlükler derecelendirilmesi ise 0’den başlayarak 60’a kadar toplam 7’şer grupta tasniflenmiştir (Freedom House, 2020). Dolayısıyla Freedom House endeksi ülkelerin ekonomik özgürlüklerini doğrudan ölçmemekte olup, ekonomik haklar ile ilişkili olan ülkelerin siyasal haklar ve sivil özgürlükler derecelendirmesini ölçmektedir. Bu kapsamda Freedom House endeksi, ekonomik özgürlüklerin bir bileşeni veya değişkeni olarak değerlendirilebilir (Sucu, 2017: 140). Buna göre, Freedom House Endeksi kapsamında politik hakların ve sivil özgürlüklerin derecelendirilmesi Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Politik Hakların ve Sivil Özgürlüklerin Derecelendirilmesinin Tasnifi

Değişkenler	Politik Hakların Derecelendirilmesi							
	Dereceler	0-5	6-11	12-17	18-23	24-29	30-35	36-40
Sivil Özgürlüklerin Derecelendirilmesi	53-60	KÖ	KÖ	KÖ	Ö	Ö	Ö	Ö
	44-52	KÖ	KÖ	KÖ	KÖ	Ö	Ö	Ö
	35-43	KÖ	KÖ	KÖ	KÖ	KÖ	Ö	Ö
	26-34	ÖO	KÖ	KÖ	KÖ	KÖ	KÖ	Ö
	17-25	ÖO	ÖO	KÖ	KÖ	KÖ	KÖ	KÖ
	8-16	ÖO	ÖO	ÖO	KÖ	KÖ	KÖ	KÖ
	0-7	ÖO	ÖO	ÖO	ÖO	KÖ	KÖ	KÖ

Not: Ö: Özgür, KÖ: Kısmi Özgür, ÖO: Özgür Olmayan

Kaynak: Freedom House, 2020’den uyarlanmıştır

Ülkelerin ekonomik özgürlüklerinin ölçülmesi kapsamında literatürde bulunan araştırmalarda Ekonomik Özgürlük Endeksi’den çok sık olarak istifade edilmektedir (Akıncı, Erkal ve Yılmaz, 2015: 149). Heritage Vakfı’na göre ülkelerin Ekonomik Özgürlükler Endeksi, iktisadi fırsatlar ile iktisadi refah arasındaki ilişkiyi her ülkenin kendisine özgü ekonomik politikalarını analiz ederek hesaplamaktadır (Şahin, 2017: 157; Erilli, 2018, Aktaş ve Küçük, 2018).

Heritage Vakfı Ekonomik Özgürlükler Endeksi ile kişilerin, emeğin, sermayenin ve diğer faktörlerin ülkeler çapındaki genel özgürlük performanslarını ölçmektedir. Dolayısıyla dünyanın en gelişmiş ülkeleri, aynı zamanda ekonomik özgürlüğü en fazla olan ülkeler olarak düşünülebilmektedir (Dam ve Şanlı, 2019: 1031).

Ekonomik özgürlükler endeksi 12 özgürlük kriteri ile birlikte hesaplanmaktadır. Her ülkeye ilgili hesaplara göre “0” ile “100” değeri arasında değer verilmektedir. Buna göre, skor yükseldikçe özgürlük seviyesinin arttığı anlamına gelmektedir (Heritage Foundation, 2020).

Ekonomik Özgürlükler Endeksi, dört faktör ve dört faktöre bağlı toplam 12 bileşenden oluşmaktadır (Heritage Foundation, 2020). Söz konusu faktörler ve faktörlere bağlı bileşenler Tablo 2’de, bileşenlerin açıklamaları aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir (Beach, 2008; TÜREN, Gökmen ve Dilek, 2011: 300-307; Kangallı Uyar ve Buyrukoğlu, 2014: 97-101; Çelik, 2015, Heritage Foundation, 2020).

Tablo 2. Ekonomik Özgürlükler Endeksi Faktörleri ve Faktörlere Bağlı Bileşenler

Hukukun Üstünlüğü	Sınırlı Devlet	Bürokrasi Etkinliği	Serbest Piyasa
Mülkiyet Hakları	Vergi Yükü	İş Özgürlüğü	Ticaret Özgürlüğü
Devlet Bütünlüğü	Kamu Harcamaları	İşgücü Özgürlüğü	Yatırım Özgürlüğü
Yargı Etkisi	Mali Sağlık	Parasal Özgürlük	Finansal Özgürlük

Kaynak: Heritage Foundation, 2020

Hukukun Üstünlüğü:

Mülkiyet Hakları: Devlet tarafından oluşturulan kanunlar ile bireylerin mülk sahibi olma haklarının korunmasını belirtmektedir.

Devlet Bütünlüğü: Devletin yolsuzluklar ile mücadelesinde yasaların aktif olarak kullanılıp kullanılmadığını ve yolsuzluklarla mücadelede ki süreçlerini belirtmektedir.

Yargı Etkisi: Ülkelerdeki yargı süreçlerinin adil, güvenilir ve yargının bağımsız olma durumunu açıklamaktadır.

Sınırlı Devlet:

Vergi Yükü: Vergi yükünün düşük olduğu ülkelerde, vergi yükünün fazla olan ülkelere göre ekonomik özgürlüklerin daha fazla olduğu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda vergi yükü, ülkelerin vergi politikasına göre yapısını belirtmektedir.

Kamu Harcamaları: Aşırı kamu harcamaları ekonomik özgürlüğü kısıtlamaktadır. Çünkü bu durum, özel sektör açısından kişisel tüketimi ve buna bağlı olarak bireysel tercihleri azalmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla kamu harcamalarının düşük olması, özel sektöre olan yatırım olanaklarını artırmaktadır. Önemli olan, ideal ve dengeli kamu harcamalarının oluşturulmasıdır. Bu bakımdan kamu harcamaları, özel sektörlerin gelişim yapısını açıklamaktadır.

Mali Sağlık: Bir ülkede kamu borcunun çok olması, ülkenin makroekonomik yapısını bozacağı ve buna bağlı olarak bu durumun ülkenin ekonomik özgürlüğünü kısıtlayacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda mali sağlık, bütçe yönetiminin sonucundaki kamu borcu yapısına bağlı olarak gelişen ekonomik özgürlüğü açıklamaktadır.

Bürokrasi Etkinliği:

İş Özgürlüğü: İş özgürlüğü, bir ülkede işletmelerin işe başlama, iş ile ilgili olarak faaliyetlerde bulunma ve faaliyetlerine son vermesi sürecindeki etkinliğini, etkililiğini ve verimliliğini açıklamaktadır. İş özgürlüğü, işletmelerin faaliyetlerini başlaması, sürdürmesi ve son vermesi durumlarını etkileyen değişkenleri belirtmektedir.

İşgücü Özgürlüğü: Asgari ücretler ile ilgili olarak işleyişleri, kıdem tazminatını, işten çıkarmaları kısıtlayan düzenlemeleri, işe alınma ve iş saatleri konusundaki düzenlemeleri açıklamaktadır.

Parasal Özgürlük: Bir ülkede enflasyonun artması, söz konusu ülkede ekonomik özgürlüklerin kısıtlanabileceği anlamına gelebilmektedir. Bu kapsamda parasal özgürlük, fiyat denetlemelerini ve istikrarını açıklamaktadır.

Açık Pazar

Ticaret Özgürlüğü: Ticaret özgürlüğü, malların ve hizmetlerin ithalatlarını ve ihracatlarını etkileyen tarife ve tarife harici kısıtlamaların beraber değerlendirildiği bir değişkendir. Dolayısıyla bu durum, malların ve hizmetlerin ithalatlarını ve ihracatlarını etkileyen gümrük vergisi ve vergi dışındaki kısıtlamaları belirtmektedir.

Yatırım Özgürlüğü: Yatırım özgürlüğü, yabancı yatırım sermayesinin akışı üzerindeki kısıtlamaları açıklamaktadır. Bu kapsamda yatırım özgürlüğü, bireylerin ve firmaların kendi öz kaynakları ile ülke içinde ve dışında herhangi bir engel olmaksızın çeşitli faaliyetlerde bulunma işlemlerini içermektedir.

Finansal Özgürlük: Finansal özgürlük, bir ülkede bankacılık sisteminin etkinliğini, etkililiğini, verimliliğini ve finansal sektörlerin devletin denetimlerinden ve müdahalelerinden bağımsızlığını açıklamaktadır. Bu anlamda finansal özgürlük, devletin finans piyasasına minimum düzeyde müdahale, merkez bankasının bağımsızlık durumunu, kredilerin piyasa şartları altında ülke vatandaşlarına tahsisi ve bireylerin tercihine göre para birimi ile işlem yapmasındaki işlem durumlarını kapsamaktadır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde ülkelerin ekonomik özgürlükleri ile olan araştırmalar değerlendirildiğinde, söz konusu araştırmaların büyük çoğunluğunun ülkelerin ekonomik özgürlüklerinin diğer boyutlar ile olan ilişkileri incelenmiştir. Bu kapsamda ekonomik özgürlük araştırmalarında genel anlamda daha çok ekonomik özgürlüklerin yolsuzluk, ekonomik büyüme, doğrudan yatırım düzeyi ve demokrasi ile olan ilişkileri incelenmiştir. Çoğu araştırma sonuçlarına göre ekonomik özgürlüklerin yolsuzlukları azalttığı, buna karşın ekonomik büyümeyi, doğrudan yatırım düzeyi ve demokrasiyi güçlendirdiği tespit edilmiştir.

Hussain ve Haque (2016), 2013, 2014 ve 2015 yılları arasında 186 ülkenin ve 2004-2014 yılları arasında G7 ülkelerine ait ilgili veriler üzerinden ekonomik özgürlüğün ekonomik büyümeye olan etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucuna istinaden her iki ülke grubuna ilişkin verilere göre ekonomik özgürlüğün ekonomik büyümeyi sağladığı tespit edilmiştir.

Cebula, Clark ve Mixon (2013), 2002-2006 yılları arasındaki OECD kuruluşuna üye ülkelere ait değerler üzerinden ekonomik özgürlüğün söz konusu ülkelerdeki kişi başı gayri safi yurt içi hasıla üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Bulgulara göre, ekonomik özgürlük değişkenini oluşturan değişkenlerden olan iş özgürlüğünün, yolsuzluktan arınmışlığın, yatırım özgürlüğünün, parasal özgürlüğün, sınırlı devlet yapısının, ticaret özgürlüğünün ve mülkiyet haklarının kişi başı reel gayri safi yurt içi hasıla üzerinde anlamlı etkileri olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın ekonomik özgürlük değişkenlerinden finansal ve mali özgürlüğün kişi başı reel gayri safi milli hasıla üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Herciu ve Ocrean (2008), Avrupa Birliği'ne üye ülkeler üzerinden ekonomik özgürlük, bilgi ekonomisi ve küresel rekabet değişkenleri arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre, bilgi ekonomisi, küresel rekabet ile pozitif yönde, anlamlı ve yüksek düzeyde, ekonomik özgürlüğün ise küresel rekabet ve bilgi ekonomisi değişkenleri ile pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzeyde ilişkileri olduğunu tespit etmişlerdir.

Panahi, Assahzade ve Refai (2014), 2000-2009 yıl aralığındaki 13 MENA ülkesine ait değerler üzerinden ekonomik özgürlüğün ekonomik büyümeye olan etkisini araştırmışlardır. Araştırma bulgularına göre, ekonomik özgürlük değişkenlerinden olan sınırlı devlet yapısının, sermaye erişim özgürlüğünün, uluslararası ticaret özgürlüğünün, iş ve emek özgürlükleri ile kredi yönetiminin ekonomik büyüme üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkisinin olduğunu, buna karşın yasal yapı ve mülkiyet haklarının korunması ekonomik özgürlükler değişkenlerinin ekonomik büyümeyi negatif yönlü olarak sağlamıştır.

Brkić, Grodojević ve Ignjatijević (2020), 1995-2014 yılları arasındaki 43 gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelere ait veriler üzerinden ekonomik özgürlüğün ekonomik büyümeye olan etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre, ekonomik özgürlüğün ekonomik büyümeyi sağladığını tespit etmişlerdir. Bunun yanında araştırmacılar, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin verileri açısından ekonomik özgürlüğün ekonomik büyümeye anlamlı etkisinin olmadığını açıklamışlardır.

Yıldırım (2009), 1970'den 2005 zaman aralığındaki 96 ülkeye ait veriler üzerinden Aghion-Howitt büyüme modeli kapsamında ekonomik özgürlük ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre, Aghion-Howitt büyüme modeli çerçevesinde ekonomik özgürlüğün ekonomik büyümeyi oluşturduğu tespit edilmiştir.

Şahin (2017), 2004-2014 yılları arasında 20 gelişmiş ülkeye ait veriler üzerinden ekonomik özgürlükler ile yolsuzluklar arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada ekonomik özgürlüklerde görülen iyileşmenin yolsuzlukları azalttığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Demirkale ve Özarı (2020) 2014-2018 yılları arasındaki OECD grubu ülkelere ait makroekonomik göstergeler ile doğal kümelenme sonuçlarının ekonomik özgürlük kategorileri ile olan karşılaştırmasını yapmışlardır. Bulgulara göre, ekonomik özgürlük endeksinden sağlanan sınıflar ile analiz sonucunda elde edilen ülkelerin birbirlerinden farklı kümelere olduğu tespit edilmiştir. Özel bulgu kapsamında araştırmacılar, Yunanistan ve İspanya ülkelerinin birbirlerinden farklı ekonomik özgürlük kategorilerine sahip olmasına rağmen, söz konusu ülkelerin hep aynı kümede bulduklarını açıklamışlardır.

Gündüz ve Soyer (2019), 2018 yılı için 138 ülkeye ait veriler üzerinden ekonomik özgürlüğün küresel rekabet edebilirlik gücü üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre, vergi yükü özgürlük bileşeni dışında mülkiyet haklarının, kamu bütünlüğünün, yargı etkinliğinin, vergi yükünün, kamu harcamalarının, mali sağlamlığının, iş özgürlüğünün, emek özgürlüğünün, parasal özgürlüğünün, ticaret özgürlüğünün, yatırım özgürlüğünün ve finansal özgürlüğünün ekonomik büyümeyi sağladığı tespit edilmiştir.

Güney (2017), 1990-2014 yılları arasındaki Avrupa Birliği'ne üye ülkelere ait ilgili veriler üzerinden ekonomik özgürlüğün sürdürülebilir ekonomik kalkınma üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Elde edilen bulgulara göre, ekonomik özgürlüğün sürdürülebilir kalkınma üzerinde pozitif yönlü etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

3. METODOLOJİ

3.1. Araştırmanın Veri Seti, Amacı ve Analiz Düzeyi

Araştırmanın veri setini Heritage Vakfı tarafından en son 2020 yılı için oluşturulan G7 ülkelerinin ekonomik özgürlük endeksine ait 12 bileşen değerlerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda araştırmada kullanılan veri seti ve veri setini oluşturan ekonomik özgürlükler faktörleri, bileşenleri ve araştırmada kolaylık sağlaması açısından bileşenlerin kısaltmaları aşağıda Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Veri Seti

Faktörler	Bileşenler	Bileşen Kısaltmaları
Hukukun Üstünlüğü	Mülkiyet Hakları	MH
	Devlet Bütünlüğü	DB
	Yargı Etkisi	YE
Sınırlı Devlet	Vergi Yükü	VY
	Kamu Harcamaları	KH
	Mali Sağlamlık	MS
Bürokrasi Etkinliği	İş Özgürlüğü	İÖ
	İş Gücü Özgürlüğü	İGÖ
	Parasal Özgürlük	PÖ
Açık Pazar (Serbest Piyasa)	Ticaret Özgürlüğü	TÖ
	Yatırım Özgürlüğü	YÖ
	Finansal Özgürlük	FO

Araştırmanın birinci amacı, 2020 yılı için G7 ülkelerine ait ekonomik özgürlük endeksine ait değerler kapsamında söz konusu ülkelere göre ekonomik özgürlükler endeksini oluşturan bileşenlerin önemlilik derecelerini CRITIC yöntemi ile tespit etmektir. Araştırmanın ikinci amacı ise SAW (Simple Additive Weighting-Basit Toplamlı Ağırlıklandırma) ve WPM (Weighting Product Method-Ağırlıklı Çarpım Yöntemi) yöntemleri ile 2020 yılı için ülkelerin ekonomik özgürlük performanslarını CRITIC tabanlı hesaplamak ve hesaplanan performans değerlerini sıralamaktır.

G7 ülkeleri dünya ekonomisinin yarısından fazlasına sahip olup, dünya ekonomisinin şekillenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu kapsamda G7 ülkelerindeki ekonomik özgürlükler adına yapılacak stratejiler, faaliyetler, girişimler, yönetimler ve yönelimler diğer dünya ülkelerin ekonomik faaliyetlerini etkileyebilmektedir. Bu kapsamda G7 ülkelerin ekonomik özgürlükler kapsamındaki faaliyetleri dünya ekonomisinin değişme ivmesinin artmasına neden olabilmektedir. Dolayısıyla dünya ekonomisinin G7 ülkelerinin ekonomik özgürlükler için oluşturacağı faaliyetlerine göre türevsel değeri fazla olmaktadır.

3.2. Araştırmanın Önemi ve Katkısı

Literatür incelendiğinde 2020 yılı için G7 ülkelerinin ekonomik özgürlüklerinin önemlilik derecelerinin CRITIC, söz konusu ülkelerin ekonomik özgürlükler performanslarının tespiti CRITIC tabanlı SAW ve WPM yöntemlerine tespit eden bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu çalışma, belirtilen özelliklere uyan literatürdeki ilk çalışmadır. Bunun yanında, G7 ülkelere göre 2020 yılı için ekonomik özgürlükler performansını oluşturan bileşenlerin önemlilik derecelerinin ve ülkelerin ekonomik özgürlükler performanslarının tespit edilmesine yönelik bu araştırma sonuçları araştırmacılar için bir veri seti niteliği taşımaktadır.

4. BULGULAR

4.1. CRITIC Yöntemi Kapsamında G7 Ülkelerine Göre Ekonomik Özgürlükler Bileşenlerinin Önemlilik Değerleri

CRITIC yönteminde ilk olarak karar matrisinin oluşturulması gerekmektedir. Karar matrisi ülkelerin ekonomik özgürlük performanslarını belirleyen bileşenlere ait değerlerden oluşmaktadır. Sonrasında karar matrisi değerleri üzerinden ülkelerin (karar alternatiflerinin) kriterlere (bileşenlere) karşılık gelen değerlerin 0 ile 1 değeri olacak şekilde normalize işleminin yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda oluşturulan karar matrisi ve karar matrisinin normalizasyon işlem sonuçları Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. CRITIC Yöntemi Kapsamında Karar ve Normalize Karar Matrisi

Dizinler	Karar Matrisi								
	Yön	Bileşenler	Almanya	ABD	Birleşik Krallık	Fransa	İtalya	Japonya	Kanada
Hukukun Üstünlüğü	Mak.	MH	80,5	81,8	92,2	85,9	75,4	86,6	87,7
	Mak.	DB	82,8	77,2	89,9	83,3	62,2	80,5	90,3
	Mak.	YE	74,3	83,7	82,7	71,2	51,3	71,4	72,7
Sınırlı Devlet	Mak.	VY	60,9	74,6	64,7	48,8	56	69,3	76,5
	Mak.	KH	42,2	56,5	49,5	4,5	28,5	55,8	50,9
	Mak.	MS	92,9	54,3	78,1	67,1	71,1	62	83,3
Bürokrasi Etkinliği	Mak.	İÖ	82,8	83,3	94,7	82,5	70,4	80,4	81,7
	Mak.	İGÖ	53	87,9	73,1	46,1	50,9	78,7	72
	Mak.	PÖ	76,7	75,5	80,3	76,7	83,2	84,4	76
Serbest Piyasa	Mak.	TÖ	86,4	79,8	86,4	81,4	86,4	80	87
	Mak.	YÖ	80	85	80	75	80	70	80
	Mak.	FÖ	70	80	80	70	50	60	80
Normalize Karar Matrisi									
Hukukun Üstünlüğü	Mak.	MH	0,303571	0,380952	1	0,625	0	0,666667	0,732143
	Mak.	DB	0,743682	0,541516	1	0,761733	0	0,66065	1,01444
	Mak.	YE	0,709877	1	0,969136	0,614198	0	0,62037	0,660494

Sınırlı Devlet	Mak.	VY	0,468992	1	0,616279	0	0,27907	0,794574	1,073643
	Mak.	KH	0,725	1	0,865385	0	0,461538	0,986538	0,892308
	Mak.	MS	1	0	0,61658	0,331606	0,435233	0,199482	0,751295
Bürokrasi Etkinliği	Mak.	İÖ	0,510288	0,530864	1	0,497942	0	0,411523	0,465021
	Mak.	İGÖ	0,165072	1	0,645933	0	0,114833	0,779904	0,619617
	Mak.	PÖ	0,155844	0	0,623377	0,155844	1	1,155844	0,064935
Serbest Piyasa	Mak.	TÖ	1	0	1	0,242424	1	0,030303	1,090909
	Mak.	YÖ	0,5	1	0,5	0	0,5	-0,5	0,5
	Mak.	FÖ	0,666667	1	1	0,666667	0	0,333333	1

Normalizasyon işlemi sonrasında normalizasyon değerleri üzerinden bileşenler arasında ilişki değerleri (p) ile tespit edilen her bir kritere (bileşenler) karşılık gelen diğer kriterlerin ilişki değerlerinin (p), 1 değerinden çıkarılarak 1-p matrisi oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca normalizasyon tablosu üzerinden bileşenlere ait standart sapma değerleri ve tespit edilen standart sapma değerleri ve 1-p değerleri üzerinden ise bileşenlerin önemlilik dereceleri (cj) tespit edilmiştir. Bu kapsamda tespit edilen bileşenler arasındaki ilişki değerleri (p) ile hesaplanan ilişki değerlerinin 1 değerinden çıkarılmış değerleri (1-p) Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Bileşenler Arası İlişki (p), 1-p Değerleri, Standart Sapma (σ) ve Bileşenlerin Önemlilik Değerleri ile Bileşenlerin Önemlilik Değerlerin Sıralaması

Bileşenler	p											
	MH	DB	YE	VY	KH	MS	İÖ	İGÖ	PÖ	TÖ	YÖ	FO
MH	1	0,874	0,653	0,28	0,233	0,066	0,827	0,386	-0,09	-0,04	-0,277	0,637
DB	0,874	1	0,737	0,332	0,238	0,367	0,81	0,269	-0,45	0,107	-0,098	0,797
YE	0,653	0,737	1	0,478	0,465	-0,071	0,865	0,615	-0,52	-0,28	0,24	0,879
VY	0,28	0,332	0,478	1	0,907	-0,102	0,218	0,882	-0,17	-0,07	0,28	0,498
KH	0,233	0,238	0,465	0,907	1	-0,03	0,287	0,862	0,087	-0,02	0,211	0,339
MS	0,066	0,367	-0,07	-0,1	-0,03	1	0,162	-0,45	-0,2	0,852	0,114	0,126
İÖ	0,827	0,81	0,865	0,218	0,287	0,162	1	0,372	-0,31	0,024	0,112	0,785
İGÖ	0,386	0,269	0,615	0,882	0,862	-0,449	0,372	1	-0,01	-0,39	0,18	0,476
PÖ	-0,09	-0,45	-0,52	-0,17	0,087	-0,203	-0,31	-0,01	1	-0,03	-0,577	-0,75
TÖ	-0,04	0,107	-0,28	-0,07	-0,02	0,852	0,024	-0,39	-0,03	1	0,328	0,017
YÖ	-0,28	-0,1	0,24	0,28	0,211	0,114	0,112	0,18	-0,58	0,328	1	0,455
FÖ	0,637	0,797	0,879	0,498	0,339	0,126	0,785	0,476	-0,75	0,017	0,455	1
Bileşenler	1-p											
MH	0,126	0	0,263	0,668	0,762	0,633	0,19	0,731	1,451	0,893	1,098	0,203
DB	0,347	0,263	0	0,522	0,535	1,071	0,135	0,385	1,523	1,284	0,76	0,121
YE	0,72	0,668	0,522	0	0,093	1,102	0,782	0,118	1,166	1,067	0,72	0,502
VY	0,767	0,762	0,535	0,093	0	1,03	0,713	0,138	0,913	1,017	0,789	0,661
KH	0,934	0,633	1,071	1,102	1,03	0	0,838	1,449	1,203	0,148	0,886	0,874
MS	0,173	0,19	0,135	0,782	0,713	0,838	0	0,628	1,305	0,976	0,888	0,215
İÖ	0,614	0,731	0,385	0,118	0,138	1,449	0,628	0	1,013	1,388	0,82	0,524
İGÖ	1,092	1,451	1,523	1,166	0,913	1,203	1,305	1,013	0	1,031	1,577	1,75
PÖ	1,038	0,893	1,284	1,067	1,017	0,148	0,976	1,388	1,031	0	0,672	0,983
TÖ	1,277	1,098	0,76	0,72	0,789	0,886	0,888	0,82	1,577	0,672	0	0,545
YÖ	0,363	0,203	0,121	0,502	0,661	0,874	0,215	0,524	1,75	0,983	0,545	0
Standart Sapma (σ)	0,328	0,343	0,33	0,388	0,361	0,341	0,291	0,381	0,475	0,505	0,476	0,385
cj	2,441	2,365	2,176	2,614	2,404	3,143	1,943	2,740	6,145	4,776	4,164	2,454
Sıralama	8	10	11	6	9	4	12	5	1	2	3	7

Tablo 5’e göre, G7 ülkelerinin ekonomik özgürlük bileşenlerinin önemlilik dereceleri PÖ (cj=6,145), TÖ (cj=4,776), YÖ (cj: 4,164), MS (cj: 3,143), İGÖ (cj: 2,740), VY (cj: 2,614), FO (cj: 2,454), MH (cj: 2,441), KH (cj: 2,404), DB (cj: 2,365), YE (cj: 2,176) ve İÖ (cj:1,943) olarak sıralanmıştır. Tablo 5’e göre MH, DB, VY, KH, İGÖ ve FO bileşenleri arasında önemlilik dereceleri açısından belirgin farklılıklar bulunmamaktadır. Bu kapsamda MH, DB, VY, KH, İGÖ ve FO ekonomik özgürlük bileşenleri G7 ülkeleri açısından hemen hemen eşit öneme sahip olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında Tablo 5’e istinaden G7 ülkelerine göre PÖ en fazla, İÖ ise en az

öneme sahip olan ekonomik özgürlükler bileşenleri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Tablo 5 değerlendirildiğinde, PÖ ve İÖ ekonomik özgürlükler bileşenlerinin diğer bileşenler ile olan önemlilik dereceleri açısından belirgin farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

4.2. SAW ve WPM Yöntemine Göre G7 Ülkelerine Ekonomik Özgürlükler Performans Değerlerinin Tespit Edilmesi

SAW yönteminde ilk olarak Tablo 3’de belirtilen karar matrisinde bulunan her bir değer normalizasyon hesabının yapılması gerekmektedir. Sonrasında ise normalize edilen değerler üzerinden bileşenlere göre CRITIC yöntemi ile ağırlıklarının (önemlilik derecelerin) çarpımlarının ülkelere göre toplanması ile hesaplanarak ağırlık matrisi oluşturulur. Bu kapsamda ülkelerin SAW yöntemine göre ekonomik özgürlükler performans değerleri Tablo 6’da belirtilmiştir.

Tablo 6. SAW Yöntemine Göre G7 Ülkelerine Ekonomik Özgürlükler Performans Değerleri

Normalizasyon										
Faktörler	Bil.	Ağırlıklar	Yön	Almanya	ABD	Birleşik Krallık	Fransa	İtalya	Japonya	Kanada
Hukukun Üstünlüğü	MH	2,44056	Mak	0,8731	0,8872	1	0,93167	0,81779	0,93926	0,95119
	DB	2,36522	Mak	0,91694	0,85493	0,99557	0,92248	0,68882	0,89147	1
	YE	2,1762	Mak	0,88769	1	0,988053	0,85066	0,6129	0,85305	0,86858
Sınırlı Devlet	VY	2,61412	Mak	0,79608	0,97516	0,845752	0,63791	0,73203	0,90588	1
	KH	2,40422	Mak	0,7469	1	0,876106	0,07965	0,50442	0,98761	0,90088
	MS	3,14327	Mak	1	0,5845	0,840689	0,72228	0,76534	0,66738	0,89666
Bürokrasi Etkinliği	İÖ	1,94313	Mak	0,87434	0,87962	1	0,87117	0,7434	0,849	0,86272
	İĞÖ	2,74005	Mak	0,60296	1	0,831627	0,52446	0,57907	0,89534	0,81911
	PÖ	6,14491	Mak	0,90877	0,89455	0,951422	0,90877	0,98578	1	0,90047
Serbest Piyasa	TÖ	4,77551	Mak	0,9931	0,91724	0,993103	0,93563	0,9931	0,91954	1
	YÖ	4,16421	Mak	0,94118	1	0,941176	0,88235	0,94118	0,82353	0,94118
	MH	2,45444	Mak	0,875	1	1	0,875	0,625	0,75	1
Ağırlıklandırılmış Matris										
Hukukun Üstünlüğü	MH	2,44056	Mak	0,8731	0,8872	1	0,93167	0,81779	0,93926	0,95119
	DB	2,36522	Mak	0,91694	0,85493	0,99557	0,92248	0,68882	0,89147	1
	YE	2,1762	Mak	0,88769	1	0,988053	0,85066	0,6129	0,85305	0,86858
Sınırlı Devlet	VY	2,61412	Mak	0,79608	0,97516	0,845752	0,63791	0,73203	0,90588	1
	KH	2,40422	Mak	0,7469	1	0,876106	0,07965	0,50442	0,98761	0,90088
	MS	3,14327	Mak	1	0,5845	0,840689	0,72228	0,76534	0,66738	0,89666
Bürokrasi Etkinliği	İÖ	1,94313	Mak	0,87434	0,87962	1	0,87117	0,7434	0,849	0,86272
	İĞÖ	2,74005	Mak	0,60296	1	0,831627	0,52446	0,57907	0,89534	0,81911
	PÖ	6,14491	Mak	0,90877	0,89455	0,951422	0,90877	0,98578	1	0,90047
Serbest Piyasa	TÖ	4,77551	Mak	0,9931	0,91724	0,993103	0,93563	0,9931	0,91954	1
	YÖ	4,16421	Mak	0,94118	1	0,941176	0,88235	0,94118	0,82353	0,94118
	MH	2,45444	Mak	0,875	1	1	0,875	0,625	0,75	1
Toplam (Σ)				32,9963	34,0994	35,08977	29,4405	29,7755	33,0069	34,7787
Sıralama				5	3	1	7	6	4	2

Tablo 6’ya göre, ülkelerin ekonomik özgürlük performans değerleri Birleşik Krallık (S: 35,08977), Kanada (S:34,7787), ABD (S:34,0994), Japonya (S:33,0069), Almanya (S:32,9963), İtalya (S:29,7755) ve Fransa (S:29,4405) olarak sıralanmıştır.

WPM yönteminde ülkelerin ekonomik performans değerleri Tablo 3’de belirtilen karar matrisi değerleri üzerinden CRITIC yöntemi ile tespit edilen bileşen değerlerinin hepsinin maksimum yönde olmasından dolayı söz konusu bileşen değerlerinin bileşen kapsamında ağırlık katsayılarının kuvveti değerlerinin ülkelere göre çarpımları ile tespit edilmiştir. Bu kapsamda tespit edilen değerler Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. WPM Yöntemine Göre G7 Ülkelerine Ekonomik Özgürlükler Performans Değerleri

Faktörler	Bil.	Ağırlıklar	Yön	Almanya	ABD	Birleşik Krallık	Fransa	İtalya	Japonya	Kanada
Hukukun Üstünlüğü	MH	2,44056	Mak	44792,9	46578,9	62379,7	52483,9	38180	53533,8	55208,6
	DB	2,36522	Mak	34400	29149,1	41789,4	34893,4	17487	32182,6	42230,5
	YE	2,1762	Mak	11793,5	15283,9	14889,3	10748,9	5266,9	10814,8	11247,9
Sınırlı Devlet	VY	2,61412	Mak	46259	78624,2	54189,3	25925,4	37151	64847	83967,1
	KH	2,40422	Mak	8083,64	16304,5	11863,2	37,1934	3146,1	15823,1	12686
	MS	3,14327	Mak	1534666	283761	889451	551938	662117	430506	1089217
Bürokrasi Etkinliği	İÖ	1,94313	Mak	5333,16	5395,92	6923,21	5295,68	3891,1	5036,89	5196,35
	İGÖ	2,74005	Mak	53039,4	212140	128004	36192,6	47478	156697	122795
	PÖ	6,14491	Mak	3,8E+11	3,5E+11	5,1E+11	3,8E+11	6E+11	6,9E+11	3,6E+11
Serbest Piyasa	TÖ	4,77551	Mak	1,8E+09	1,2E+09	1,8E+09	1,3E+09	2E+09	1,2E+09	1,8E+09
	YÖ	4,16421	Mak	8,4E+07	1,1E+08	8,4E+07	6,4E+07	8E+07	4,8E+07	8,4E+07
	MH	2,45444	Mak	33781,9	46883,7	46883,7	33781,9	14792	23140,2	46883,7
Çarpım (Π)				5,7E+69	1,8E+70	6,9E+70	2,2E+66	7E+67	6,1E+69	5,1E+70
Sıralama				5	3	1	7	6	4	2

Tablo 7'ye göre, ülkelerin ekonomik özgürlük performans değerleri Birleşik Krallık (W:6,95E+70), Kanada (W:5,05E+70), ABD (W:1,84E+70), Japonya (W:6,11E+69), Almanya (W:5,66E+69), İtalya (W:6,97E+67) ve Fransa (W:2,22E+66) olarak sıralanmıştır. Ayrıca Tablo 7'de belirtilen WPM yöntemine göre yapılan ülkelerin ekonomik özgürlük performans sıralaması, SAW yöntemine göre oluşturulan ülkelerin ekonomik özgürlükler performans sıralaması ile tamamıyla tutarlılık göstermiştir.

Araştırmada SAW ve WPM yöntemi ile tespit edilen ülkelerin ekonomik özgürlükler performansı sıralaması ile ekonomik özgürlüklerin Heritage Vakfı tarafından yapılan sıralama birbirleri ile tamamıyla farklı olduğu tespit edilmiştir. Çünkü Heritage Vakfı tarafından yapılan sıralamada ekonomik özgürlükler bileşenlerinin ağırlık hesabı eşit olarak hesaba katılarak söz konusu bileşenlerin ortalamaları alınarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla bu durum beklenen bir sonuçtur. Bunun yanında SAW ve WPM yöntemi ile tespit edilen ülkelerin ekonomik özgürlükler performans değerleri arasında ilişki değeri pozitif yönlü, anlamlı ($p < .05$) ve 0,777 ($r_{SAW-WPM}$) değerinde olduğu tespit edilmiştir.

5. SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmada ekonomik özgürlükler ile ilgili olarak ekonomik özgürlükler kavramının tanımının, kapsamının ve hukuksal açıdan değerlendirilmesinin açıklamaları yapılmıştır. Araştırmanın literatür kısmında ise ulusal ve uluslararası literatür kapsamında ekonomik özgürlükler ile ilgili olarak araştırmalar belirtilmiştir.

Araştırmanın iki amacı bulunmaktadır. Araştırmanın birinci amacı, CRITIC yöntemi ile G7 ülkelerine göre ekonomik performans bileşenlerinin önemlilik derecelerini tespit etmektir. Araştırmanın ikinci amacı ise SAW ve WPM yöntemi ile söz konusu ülkelerin ekonomik performans değerlerini tespit etmektir.

Araştırmanın birinci amacı kapsamında bulgulara istinaden G7 ülkelerine göre ekonomik özgürlük bileşenlerinin önemlilik dereceleri PÖ (parasal özgürlük), TÖ (ticaret özgürlüğü), YÖ (yatırım özgürlüğü), MS (mali sağlamlık), İGÖ (işgücü özgürlüğü), VY (vergi yükü), FO (finansal özgürlük), MH (mülkiyet hakları), KH (kamu harcamaları), DB (devlet bütünlüğü), YE (yargı etkisi) ve İÖ (iş özgürlüğü) olarak sıralanmıştır. Ayrıca bulgulara göre MH (mülkiyet hakkı), DB (devlet bütünlüğü), VY (vergi yükü), KH (kamu Harcamaları), İGÖ (işgücü özgürlüğü) ve FO (finansal özgürlük) bileşenleri arasında önemlilik dereceleri açısından belirgin farklılıklar bulunmadığından dolayı G7 ülkeleri ekonomik özgürlük performansı sağlamasında hemen hemen eşit önem vermiştir. Dolayısıyla bu durum PÖ (parasal özgürlük), TÖ (ticaret özgürlüğü), YÖ (yatırım özgürlüğü), MS (mali sağlamlık), İGÖ (işgücü özgürlüğü), VY (vergi yükü), FO (finansal özgürlük), MH (mülkiyet hakları), KH (kamu harcamaları), DB (devlet bütünlüğü), YE (yargı

etkisi) ve İÖ (iş özgürlüğü) ekonomik özgürlüklerin birbirleriyle ve diğer ekonomik özgürlükler ile olan ilişkisel yapıya eşite yakın olarak katkı sağladığı değerlendirilebilir. Başka bir ifade ile G7 ülkelerinin ekonomik özgürlükler için sağlamış olduğu faaliyetlerde söz konusu ekonomik özgürlükler bileşenlerinin diğer bileşenler ile olan ortak noktalarının ve tamamlayıcılıklarının, diğer ekonomik özgürlüklerin birbirleriyle ve belirtilen ekonomik özgürlükler bileşenleri ile olan ortak noktalarının ve tamamlayıcılıklarından daha fazla olduğunu göstermektedir. Bunun yanında PÖ (parasal özgürlük) ve İÖ (iş gücü özgürlüğü) ekonomik özgürlükler bileşenlerinin diğer bileşenler ile olan önemlilik dereceleri açısından belirgin farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Çünkü parasal özgürlük ekonomik özgürlüklerin bir ülkede yaşayan tüm bireyleri doğrudan ilgilendirmesinden, parasal özgürlüğü etkileyen değişkenlerin birim zamanda değişme hızının fazla olmasından ve parasal özgürlüğü etkileyen değişkenlerin takip sıklığının diğer ekonomik özgürlükler bileşenlerine göre fazla olabileceğinden dolayı G7 ülkeleri söz konusu ekonomik özgürlük bileşenine daha fazla önem verdiği değerlendirilebilir. Bunun yanında iş gücü özgürlüğünün G7 ülkelere göre en az önemli olması, G7 ülkelerinin ekonomik özgürlüğünün sağladığını ve buna bağlı olarak iş gücü ile ilgili yasal ve yönetsel altyapıyı oluşturduğunu gösterebilmektedir.

Araştırmanın ikinci amacı çerçevesinde, SAW ve WPM yöntemi ile söz konusu ülkelerin ekonomik performans değerleri tespit edilmiştir. Söz konusu iki yöntemle göre ülkelerin ekonomik özgürlük performans değerleri tutarlılık göstermiştir. Bu kapsamda yöntemlere göre ekonomik özgürlük performans değerleri Birleşik Krallık, Kanada, ABD, Japonya, Almanya, İtalya ve Fransa olarak sıralanmıştır. Ayrıca yöntemler arasındaki performans değerleri arasındaki ilişki katsayı değeri pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla SAW ve WPM yöntemleri ile herhangi bir karar alternatifinin performans sıralamasında birbirlerinin muadili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Literatürde ekonomik özgürlükler ile ilgili olan araştırmalarda ekonomik özgürlükler boyutunun çoğunlukla diğer boyutlar ile olan ilişkileri incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmalarda yine çoğunluk ekonomik özgürlükler boyutunun yolsuzluk, ekonomik büyüme, doğrudan yatırım düzeyi ve demokrasi ile olan ilişkileri incelenmiştir. Bu kapsamda Hussain ve Haque (2016), Cebula vd. (2013), Brkiç, Grodojevic ve Ignjatijevic (2020), Yıldırım (2009) ve Gündüz ve Soyer (2014) araştırmalarında ekonomik özgürlüklerin ekonomik büyümeyi sağladığını tespit etmişlerdir. Bunların dışında Güney (2017) ekonomik özgürlüklerin sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında, Şahin (2017) yolsuzlukların azalmasında, Herciu ve Ocrean (2008) ise bilgi ekonomisine ve küresel rekabete oluşmasında katkısının olduğunu açıklamışlardır. Bu kapsamda ekonomik özgürlüklerin çok yönlü olarak diğer boyutlara katkı sağlaması açısından ülkelerin ekonomik özgürlükler için performans sağlaması ve buna yönelik stratejiler ve faaliyetler yürütmesi büyük önem arz etmektedir. Fakat bunun öncesinde ülkeler ekonomik özgürlükler performansını artırarak diğer boyutların gelişmesine katkı sağlayabilmektedirler. Dolayısıyla bu çalışma, ülkelerin ekonomik özgürlükler performanslarının diğer boyutlara olan etkisel özelliğini göstermesi için yine ülkelerin öncesinde ekonomik özgürlükler performanslarının belirtilen tekniklere göre nasıl ölçülebileceğine yönelik bir yöntem çalışması niteliği kazanmıştır.

Araştırma 2020 yılı için G7 ülkelerinin ekonomik özgürlük performans değerlerinin CRITIC tabanlı SAW ve WPM yöntemleri ile tespit edilmesine yönelik araştırmacılar için veri seti niteliği taşımaktadır. Bunun yanında ülkelerin ekonomik özgürlükler performans değerleri ülkelerin ekonomik özgürlüklerini etkileyen kendilerine özgü değişkenler ile tespiti yapılabilir. Ayrıca ülkelerin ekonomik özgürlüklerinin tespit edilmesinde daha çok sayısal yöntemlerden ve çok kriterli karar verme tekniklerinden istifade edilerek yöntemler ve teknikler arasındaki sonuçların tutarlılıkları ve birbirinden farklılıkları nedensel analizler çerçevesinde tartışılabilir. Bunların dışında ülkelerin ekonomik özgürlüklerin diğer boyutlar ile olan ilişkilerinde ve etkilemelerinde, ekonomik özgürlükler performansın diğer boyutları etkilemesinde ve diğer boyutlardan etkilemelerinde hangi ekonomik özgürlük bileşenlerinin ve hangi ülkelerin etkisel ve etkilenme yapısına ne kadar nicelikte katkı sağladığı hesaplanabilir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, M., Erkal, G., & Yılmaz, Ö. (2015). Ekonomik Özgürlükler ve Yosuzluk İlişkisi: Türkiye İçin Bir Zaman Serisi Analizi. *EMEK ve TOPLUM*, 4(8), s. 144-165.
- Aktaş, İ., & Küçük, B. (2018). Ekonomik Özgürlük Endeksinin Lojistik Performans Etkisi Üzerine Modaretör Etkisinin Araştırılması: G-20 ve Avrupa Ülkeleri Üzerine Bir Çalışma. 7. *Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi, ULTZK*, (s. 671-681). Bursa.
- Altman, M. (2008). How Much Economic Freedom is Necessary for economic growth? Theory and Evidence. *Economics Bulletin*, 15(2), s. 1-20.
- Baltacı, N., Kargı, B., Beken, G. H., & Akyol, H. (2017). Ekonomik Özgürlük, Gelir Eşitsizliği ve Yosuzluk İle Büyüme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *IV. IBANESS Congress Serie*, (s. 298-304). Russe / Bulgaria.
- Bayramoğlu, T., & Çelebi Boz, F. (2017). Ekonomik Özgürlüklerin İktisadi Büyüme Etkisi: İslam İşbirliği Teşkilatı Ülkeleri Üzerine Panel Veri Analizi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 24(3), s. 913-927.
- Beach, W. W., & Miles, M. A. (2005). *Explaining the Factors of the Index of Economic Freedom*. (M. A. Miles, E. J. Feulner, M. A. O'Grady, A. I. Eiras, & A. Schevey, Dü) Washington: The Heritage Foundation and Dow Jones.
- Beach, W. W., & T, K. (2008). *Methodology: Measuring the 10 Economic Freedoms, 2008 Index of Economic Freedom*. Washington: The Heritage Foundation.
- Bédard, M. (2016). *MEI Ideas for A More Prosperous Society: Entrepreneurship and Economic Freedom: An Analysis of Empirical Studies*. Montreal: Montreal Economic Institute.
- Beşkaya, A., & Menan Ömer. (2009). Ekonomik Özgürlükler ve Demokrasi ile Ekonomik Performans Arasındaki İlişkinin Zaman Serileri ile Analizi: Türkiye Örneği. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), s. 47-76.
- Brkic, I., Gradojevi, N., & Ignjatijevic, S. (2020). The Impact of Economic Freedom on Economic Growth? New European Dynamic Panel Evidence. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(26), s. 1-13.
- Cebula, R. J., Clark, J. R., & Mixon, F. G. (2013). The Impact of Economic Freedom on Per Capita Real GDP: A Study of OECD Nations. *The Journal of Regional Analysis & Policy*, 43(1), s. 34-41.
- Corbi, R. B. (2007). The Components of Economic Freedom, Income and Growth and Empirical Analysis. *EST.ECON.*, 37(3), s. 515-545.
- Çelik, M. (2015). Yükselen Ekonomilerde Ekonomik Özgürlük-Doğrudan Yabancı Yatırım İlişkisi: Panel Veri Analizi (1995-2013), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Aydın.
- Çetin, R. (2013). Ekonomik Özgürlüğün Gelir Düzeyi Üzerindeki Etkisinin Panel Veri Analizi Yöntemiyle Analiz Edilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), s. 37-47.
- Dam, M. M., & Şanlı, O. (Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi). Ekonomik Özgürlüğün Büyüme Üzerindeki Etkisi: *BRIC-T Ülkeleri Üzerine Bir Panel ARDL Analizi*, 33(4), s. 1027-1044.
- Demirkale, Ö., & Özarı, Ç. (2020). OECD Ülkelerinin Makroekonomik Göstergelerine Göre K-Ortalamlar Yöntemi ile Analizi: Ekonomik Özgürlük Endeksi ile Karşılaştırılması. *Social Sciences Research Journal (SSRJ)*, 9(2), s. 49-58.

- Erilli, N. A. (2018). Economic Freedom Index Calculation Using FCM. *The Journal of Operations Research, Statistics, Econometrics and Management Information Systems*, 6(1), s. 93-115.
- Gündüz, M., & Soyer, M. (2019). Küresel Rekabetçilik ile Ekonomik Özgürlük Arasındaki İlişkinin Binary Lojistik Regresyon Analizi ile İncelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(3), s. 1906-1930.
- Güney, T. (2017). Sürdürülebilir Kalkınma Açısından Ekonomik Özgürlüğün Önemi: Panel Veri Analizi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(32), s. 8-14.
- Gwartney, J. D., Block, W., & Lawson, R. A. (1992). *Measuring Economic Freedom*. (S. T. Easton, & M. A. Walker, Dü) Vancouver: Fraser Institute.
- Gwartney, J., & Robert, L. (2003). The Concept and Measurement of Economic Freedom. *European Journal of Political Economy*, 19, s. 405-430.
- Heckelman, J. C. (2002). On the Measurement of Comparative Economic Freedom across Nations. *International Journal of Business and Economics*, 1(3), s. 251-261.
- Herciu, M., & Ogrea, C. (2011). Interrelations between economic Freedom, Knowledge Economy and Global Competitiveness—Comparative Analysis Romania and EU Average. *Studies in Business and Economics*, 6(2), s. 46-59.
- House, F. (2020). *Freedom House Report*. Washington: Freedom House.
- Hussain, E. M., & Haque, M. (2016). Impact of Economic Freedom on the Growth Rate. *Impact of Economic Freedom on the Growth Rate A Panel Data Analysis*, 4(5), s. 1-15.
- Institute, F. (2017). *Economic Freedom Report*. Vancouver: The Fraser Institute.
- Kangallı, S. G., Uyar, U., & Buyrukoğlu, S. (2014). OECD Ülkelerinde Ekonomik Özgürlük: Bir Kümeleme Analizi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 6(3), s. 95-109.
- Kaya, A. İ., & Çalışkan, Z. (2016). Ekonomik Özgürlüklerin Sağlık ve Eğitime Etkisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), s. 81-102.
- Kayalıdere, G., & Mastar Özcan, P. (2014). Bütçe Saydamlığı ve Ekonomik Özgürlüğün Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(2), s. 219-234.
- Kešeljevic, A. (2007). Indexes of Economic Freedom—An Outline and Open Issues. *Rad. Ekon. fak. Rij*, 25, s. 223-243.
- Miller, T., & Kim, A. B. (2013). *Chapter 2: Defining Economic Freedom, 2013 Index of Economic Freedom*. (K. Miller, K. R. Holmes, & E. J. Feulner, Dü) Washington: The Heritage Foundation.
- Öztürk Çetenak, Ö., & Işık, M. (2016). Ekonomik Özgürlükler ile Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisi: OECD Ülkeleri Üzerinde Bir Uygulama. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), s. 1-16.
- Panahi, H., Assadzadeh, A., & Refaei, R. (2014). Economic Freedom and Economic Growth in MENA Countries. *Asian Economic and Financial Review*, 4(1), s. 105-116.
- Sucu, M. B. (2017). Yükselen Piyasa Ekonomilerinde Ekonomik Özgürlük, Büyüme ve Kalınma İlişkisi: Bir Panel Veri Analizi. *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, 2(2), s. 135-167.
- Şahin, D. (2017). Gelişmiş Ülkelerde Yolsuzluk ve Ekonomik Özgürlük İlişkisinin Analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(3), s. 112-121.
- Taşar, M. O. (2007). Ekonomik Özgürlük Kavramı ve Türkiye'de Ekonomik Özgürlüklerin Gelişimi. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(1), s. 143-167.

Türen, U., Gökmen, Y., & Dilek, H. (2011). Ekonomik Özgürlük Endeksinin Yurt Dışına Doğrudan Yabancı Yatırım Yapan Türk Sermayesinin Ülke Seçim Kararına Etkisi Var mıdır? *Maliye Dergisi*(161), s. 298-325.

Yıldırım, S. (2009). Aghion-Howitt Büyüme Modeli Çerçevesinde Ekonomik Özgürlük ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Dlişkinin Panel Veri Analizi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(25), s. 259-268.